

**EXPERIENCING DIVERSITY AND MUTUALITY, 10TH BIENNIAL
CONFERENCE OF EASA (EUROPEAN ASSOCIATION OF SOCIAL
ANTHROPOLOGISTS), LJUBLJANA, 26–29. AVGUST 2008**

Mirjam Milharčič Hladnik, Kristina Toplak

Zadnji teden letošnjega avgusta je bila Ljubljana dobesedno preplavljena z ljudmi. Poleg turistov so vtis viška turistične sezone ustvarjali tudi antropologi (in ostali pridruženi člani), ki so se v slovenski prestolnici zbrali z vseh koncev Evrope in s še kakšne celine povrh. Evropsko združenje socialnih antropologov je namreč podelilo slovenskim kolegom mandat za organizacijo osrednjega srečanja članov združenja, ki je vsaki dve leti. Tako je bila Ljubljana štiri dni ali celo kakšen dan več center »antropološkega veselja« za skoraj 1200 (ni nobenega razloga, da ne bi verjeli besedam organizatorjev) antropologov.

Konferenca *Experiencing diversity and mutuality* je preseгла mnoga pričakovanja, organizatorji pa vse napore. V štirih, a pravzaprav le treh dneh, se je zvrstilo 120 delavnic, 9 vabljenih delavnic, odvila so se 3 plenarna srečanja, dve okrogli mizi, uvodno predavanje in številni obkonferenčni dogodki, ki bi jih bilo veselo vsako večje mesto večkrat na leto. Vseh se tukaj niti ne da naštet: predstavitve knjig, koncerti, plesne zabave, otvoritveni sprejem, za povrh pa še gala večerja pod gostoljubjem Slovenskega etnografskega muzeja.

Poleg vsebinske pestrosti, ki je bila oblikovana okrog krovne teme (izkušnja različnosti in vzajemnosti - v prostem prevodu), je bila dodana vrednost te konference vsekakor v organizaciji, posebej v eni njeni značilnosti: v povezovanju. V lokalni organizacijski odbor se je namreč povežalo večje število slovenskih etnologov in antropologov iz različnih institucij, ki so povsem v nasprotju s siceršnjimi slovenskimi (etno-antropološkimi) običaji združili moči in izpeljali »kiklopski« projekt do uspešnega konca. Najbrž jim brez mlajših kolegov, ki šele brusijo svoje antropološke misli, ne bi uspelo. Pri iskanju informacij, ključev, prave predavalnice ali le poti do restavracije so odločilno vlogo imeli študenti Oddelka za etnologijo in kulturno antropologijo Filozofske fakultete v Ljubljani ter študenti, ki so vključeni v Moving Anthropology Student Network.

Ker pa imajo vsi ambiciozni projekti svoje pomanjkljivosti, tudi ta ni bil brez njih. »Antropološki teden« mi je zagrenila predvsem ena. Poglejmo preprosto enačbo: 1200 ljudi deljeno s 129 delavnicami (+ nekaj malega drugih predavanj), deljeno s tremi dnevi (s 4,5 efektivnimi urami) = rezultat je gromozansko prekrivanje dogodkov in posledično frustracije, ki se sorazmerno stopnjujejo z vsako spremembo programa konference. Morda bi res bilo bolj smiselno sprejeti manjše število delavnic in delavničarjev in s tem dvigniti preglednost (ter kakovost dogodka) na sprejemljivejšo raven. Seveda je bila večina de-

lavnic, ki so pritegnile mojo radovednost, prav isti dan, ko se je odvijala delavnica »Being Human, Being Migrant: Dealing with Memory, Dreams and Hopes in Everyday Life«, pri kateri sva kot diskutantka (Mirjam Milharčič Hladnik) in organizatorica (Kristina Toplak) sodelovali avtorici tega zapisa.

Omenjena delavnica je nastala po nekaj začetnih zapletih zaradi podvajanja predlogov za delavnice. Tudi kolegice z Danske (Karen Fog Olwig in Birgitte Romme Larsen) in Norveške (Anne Sigfrid Grøseth) so razmišljale o podobnih temah. Organizator nas je pozval, da predloga delavnic združimo, kar se je kasneje izkazalo za uspešno »podjetje«. Kot drugi diskutant je v delavnici nastopil še Nigel Rapport. »Delavničarski« sistem konference se je ponovno izkazal za učinkovitega, saj so predavatelji teme lahko temeljiteje predstavili, komunikacija med delavničarji pa je bila aktivnejša.

Na že omenjeni delavnici je bilo predstavljenih dvanajst prispevkov, ki so sestavljali zanimiv presek antropološkega raziskovanja migracij, ali bolje rečeno, migrantov in migrantk. Iskalce azila v Sloveniji in Avstraliji in njihovo prizadevanje, da bi jih obravnavali kot ljudi, čeprav so zaprti kot živali, je predstavila Maša Mikola. Njen uvodni prispevek o iskalcih azila, ki so gladovno stavkali oziroma so si zašili usta kot protest proti temu, kako so z njimi ravnali, je bil filozofsko utemeljen in smiselno postavljen na začetek delavnice. V razpravo je vnesel ključne elemente za razumevanje subjektivne izkušnje migrantskega procesa, ki so se ponavljali v naslednjih prispevkih. Gre za pogum, ki ga migrant vsakodnevno potrebuje za to, da ponovno sestavi in predrugači svojo identiteto; da v dinamičnih okoliščinah novega okolja ponovno utemelji svojo avtonomijo in si prilasti pravico, da odloča o sebi; da v novem svetu vzpostavi prostore, v katerih lahko svobodno deluje. Raziskovalke in raziskovalci so predstavljali najrazličnejše migrantske strategije kreativnosti, ki je potrebna za to, da se migranti iz iskalcev azila, delovne sile in beguncev sami spremenijo nazaj v ljudi, se učlovečijo v razmerah, ko jim drugi attribute človečnosti zanikajo, si intimno zgradijo svojo osebnost.

Slišali smo opise različnih raziskav z vseh koncev sveta: družinsko migrantsko zgodbo skozi desetletja iz Karibov; zgodbe univerzitetno izobraženih filipinskih žensk v Kanadi, ki dobijo dovoljenja za delo »služkinje na domu«; zgodbo begunca iz Konga v majhni danski vasi, ki ga je socialna delavka učila, kako se kuha po dansko in pri tem uporablja tudi danske sestavine; analizo palestinske identitete v Jordaniji med Palestinci, ki so tja pribežali iz Kuvajta po prvi Zalivski vojni, in tistimi, ki tam živijo že pol stoletja; zgodbe dveh brazilskih delavk na Japonskem in njune dileme o družinskem življenju; razočaranja italijanskih migrantov, ki se po dolgih letih iz Anglije vrnejo v Italijo in pijejo »čaj ob petih«; zgodbo dveh mladih beguncev iz Afganistana v Atenah, ki si vsak po svoje iščeta načine dostojnega preživetja; konceptualno analizo »iranskosti«, iranske identitete iranskih priseljencev v Avstriji; zgodbo begunke iz Toga v Milanu, izobražene in podjetne ženske, ki je obsojena na odvisnost od socialne pomoči.

Če k izjemno zanimivim predstavitvam dodamo še diskusijske prispevke, ki sva jih imela s kolegom Rapportom, je jasno, da smo preživeli intenziven študijski dan. Seveda nam je manjkalo najvažnejše – čas, da bi lahko o vprašanih in dilemah, ki so se odpirala, zares temeljito diskutirali; da bi lahko o težavah pri raziskovanju življenjskih zgodb in

o subjektivnih izkušnjah migrantov odkrito spregovorili; da bi izmenjali in primerjali terenske izkušnje; da bi se pogovorili o etičnih in moralnih metodoloških zadregah; da bi skupaj premislili koncepte konstrukcije pomenov življenja in osebnosti, ki jih vsi – ne le migranti – vsakodnevno intimno ustvarjamo. Še dobro, da smo imeli nato skupno večerjo Pri škofu, kjer smo uživaško diskutirali – o čisto drugih stvareh.